
Käytäntöjen kudelmaa purkamassa

Allison Hui, Theodore Schatzki & Elisabeth Shove (toim.): *The Nexus of Practices. Connections, Constellations, Practitioners.* London & New York: Routledge, 2017. 224 s. ISBN 978-1-138-67515-5

Allison Huin, Theodore Schatzkin ja Elizabeth Shoven toimittama kirja koostuu toimittajien kirjoittamasta johdantoluvusta sekä kolmestatoista eri kirjoittajan temaattisesta luvusta, joista jokainen liittyy jollain tapaa ”käytäntöjen teoriana” (*practice theory*) tunnettuun lähestymistapaan.

Kirjan nimi *The Nexus of Practices* viittaa käytäntöjen teoreetikkojen tapaan hahmottaa käytännöt erilaisina organisointuneina toimintoina, joita voisi suomeksi kutsua ”käytänteiksi” ja jotka liittyvät toisiinsa muodostaen jotakin päämäärää palvelevan käytäntöjen ryhmittymän – neksuksen. Juuri näiden neksusten tarkastelu nähdään käytäntöteoreettisesti orientoituneiden tutkijoiden tutkimuskohteena. Alaotsikko puolestaan viittaa juuri tämän kyseisen kirjan tavoitteeseen tarjota uudenlaisia lähestymistapoja tarkastella käytänteiden

ja käytäntöjen yhdistymisiä, yhdistymisestä muodostuvia käytäntöjen kudelmia sekä konkreettisten toimijoiden asemaa käytännöissä.

Kirjan johdannossa esitellään viisi läpi kirjan kulkevaa keskeistä teemaa, jotka on otikoitu ”ohjeina lukijalle”: 1) *Suffusing* – tietyn ilmiön levittäytyminen käytännettä luonnehtivaksi tekijäksi (kuten esimerkiksi affektien merkitys); 2) *Threading through* – asioiden pujottautuminen läpi erilaisien käytäntöjen (esimerkiksi ajokortin käyttäminen varsinaisen tarkoituksensa lisäksi henkilöllisyystodistuksena vaikkapa alkoholia ostettaessa, pankkitiliä perustettaessa tai äänestettäessä); 3) *Largeness* – miten laajat sosiaaliset ilmiöt jäsentyvät ja muuttuvat ja millaisiin käytäntöjen kudelmiin ne liittyvät (kuten esimerkiksi globaalit energiamarkkinat); 4) *Changing connections* – käytäntöjen ja käytäntöjen suhteiden muutoksen ymmärtäminen, jossa yhteiskuntaa ei tule tarkastella staattisina sosiaalisina käytäntöinä ja 5) *Practitioners* – tarkastelun kohdentaminen ihmisiin konkreettisina toimijoina, jotka ylläpitävät ja muuttavat käytänteitä ja laajempia käytäntöjä oman toimintansa kautta.

Kirjan lukuja ei kuitenkaan ole järjestetty sisällysluetteloon

näiden teemojen alle, vaan luvut on laitettu järjestykseensä kirjoittajien sukunimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Sen sijaan edellä esitellyistä teemoista on heti kirjan alkuun sisällysluettelon jälkeen koottu taulukko, josta näkee mikä kolmestatoista luvusta käsittelee jollakin tapaa jotakin teemaa. Jokainen luku sijoittuu useamman kuin yhden teema-alueen alle. Henkilökohtaisesti tällainen ratkaisu auttaa lukijaa orientoitumaan kirjan sisältöön oli hankalasti hahmottuva. Se ei oikeastaan valaissut kirjan kokonaisuutta kuin vasta kirjan lukemisen jälkeen.

Lukujen kirjoittajina ovat Thomas Alkemeyer & Nicolaus Buschmann, Stanley Blue & Nicola Spurling, Silvia Gherardi, Allison Hui, Cecily Maller, Janine Morley, Davide Nicolini, Andreas Reckwitz, Theodore Schatzki, Robert Schmidt, Elizabeth Shove, Matt Watson sekä Daneil Welch & Alan Warde. Kirjoittajien voi sanoa edustavan käytäntöjen teoreetikkojen ”toista sukupolvea”, joka on jatkanut, laajentanut ja soveltanut uusille alueille esimerkiksi Anthony Giddensin ja Pierre Bourdieu’n käytäntöteoreettisia lähestymistapoja.

Itselleni yhdeksi tärkeäksi teemaksi kirjassa nousi empiirissä tutkimuksessa usein erillään tarkasteltujen ”mikro- ja

makrokäytänteiden” yhteyden korostaminen ja ennen kaikkea niiden tutkiminen toisiinsa kytkeytyneenä. Davide Nicolini tekee luvussaan *Is Small the Only Beautiful? Making Sense of ‘Large Phenomena’ From a Practice-Based Perspective* teoreettisen läpileikkauksen käytäntöjen teoreetikkojen ja laajemmin ”käytäntöperustaisten” tutkijoiden näkemyksistä mikro-makro-jaotteluun. Lisäksi hän esittää omana ratkaisunaan jaottelun ylittämiseksi paikallisista käytänteistä lähtevää, mutta käytänteiden ja käytäntöjen toisiinsa kietoutuneille rihmastoille sensitiivistä, tutkimusotetta (*connected situationalism/rhizomatic sensitivity*). Yhtenä tällaisena jo olemassa olevana tutkimusotteena Nicolini tuo esiin Ron ja Suzie Wong Scollonin kehittämän neksusanalyysin (*Nexus Analysis*).

Samaa mikro-makro-jaottelun ylittämistä käsittelee hieman toisenlaisesta näkökulmasta myös esimerkiksi Elizabeth Shoven luku *Matters of Practice*, jossa Shove esittää, miten erilaiset materiaaliset artefaktit ja rakennelmat sekä näiden mahdollistamat käytänteet ovat toisiinsa linkittyneitä. Yhtenä esimerkkinä hän mainitsee television katselun oman kodin olohuoneessa. Siinä etualalla näkyvimpänä ovat televisio laitteena sekä lähetys- ja välitystekniikat.

Enemmän taka-alalle jäävinä, mutta koko toiminnan mahdollistavina käytänteinä ovat talotekniset järjestelmät, joka ovat kytkeytyneet laajempaan asuinpaikan infrastruktuuriin, kuten sähkön tuottamiseen ja siirtämiseen. Shove ottaa näistä yhdeksi esimerkikseen talon lämmityksen. Omassa olohuoneessa on rentouttavaa katsella televisiota, kun siellä on mukavan lämmintä. Shoven argumentointia seuraten olohuonekohtaiset lämmityskäytänteet eivät ole vain paikallisen tason ilmiöitä, vaan ovat sidoksissa sellaisiin laajalaisempiin käytäntöihin kuten energiakysynnän ennustaminen ja energiantuottamisen tavat, jotka puolestaan ovat sidoksissa esimerkiksi ilmastolämpenemiseen liittyviin suuriin globaaleihin kysymyksiin.

Kirjan kansikuvana on neulotuista ja virkatuista tilkuista yhteen ommeltu värikäs ”kudelma”, joka hyvin kuvastaa kirjan tematiikkaa. Kirjassa ihmisen toimintaa tarkastellaan toisiinsa kietoutuneina käytänteinä ja laajempina käytäntöinä, ja kirjan mukaan käytäntöteoreettisen tutkimuksen tehtävänä on tuottaa maailmasta ja yhteiskunnista tietoa sekä laajempaa kudelmaa kuvaten että samalla ymmärtäen, millaisista tilkuista, langoista ja silmukoista – ja kutojista – tuo kudelma rakentuu. Värikäs kudelma luonnehtii

myös kirjan sisältöä: kirjan aihepiirit käsittelevät muun muassa oppimista, käytänteiden muutosta, materiaalisuutta, epigenetiikkaa, teknologioiden asemaa käytännöissä, kielellisen ja ei-kielellisen toiminnan suhdetta, affekteja, tiedon reflektointia ja valtaa.

Lähestulkoon jokainen kirjoittaja viittaa Theodore Schatzkin ja usein myös Elizabeth Shoven ja hänen kollegoittensa aikaisempiin julkaisuihin, jolloin ”toisen sukupolven” käytäntöjen teoreetikkoja ennalta tuntematonkin ymmärtää, mistä teoksista lähestymistavan keskeisiä perusteita tulee etsiä. Kirjan läpiluettuaan sen perimmäinen funktio jäi itselleni hieman hämäräksi. Vaikka kirjassa eksplisiittisesti tuodaan esiin, että se esittelee uusia lähestymistapoja tutkia käytänteitä ja laajempia käytäntöjä ja haluaa näin toimia pohjana tulevaisuuden uudellisille empiirisille tutkimuksille, se ei oikeastaan tuonut esiin mitään sellaista konkreettista uutta, johon ”käytäntöperustaista” tutkimusta tekevä olisi voinut tarttua. Toisaalta kirja on ehkä myös negatiivisessa mielessä liian tilkkutäkkimäinen luodakseen selkeää uudenlaista teoreettista kokonaisnäkemystä. Kirjan parasta antia lienee yksinkertaisesti se, että se sisältää laajan kirjon ”käytäntöteo-

reettisesti orientoituvia” mielenkiintoisia artikkeleita, joista lukija voi omien intressiensä perusteella valita ne, joihin haluaa perehtyä syvemmin.

Sanna Raudaskoski